

Quickscan Wet Natuurbescherming, Park Watertoren, Utrecht

Colofon

Titel: Quicksan Wet Natuurbescherming, Park Watertoren, Utrecht

Projectnummer: 20185

Opdrachtgever: AEP

IIII GN Diemen

Datum.....: 8-12-2020

Status rapport.....: concept

Bestand.....: 20185 QS Park Watertoren Utrecht vs I.00

Opdrachtnemer: De Groene Ruimte BV

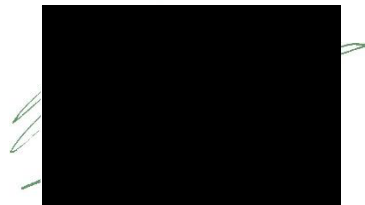
6707 GH Wageningen

tel. 0317- dgr.nl

Handtekening voor akkoord directie,

Naam.....:

Handtekening.....:

Auteursrecht.....: De auteursrechten van dit rapport rusten bij zowel opdrachtgever als opdrachtnemer, tenzij schriftelijk anders is/wordt overeengekomen. Alleen degenen bij wie het auteursrecht rust zijn gerechtigd het rapport voor eigen gebruik te vermenigvuldigen, te verspreiden of toe te passen, alsook om het ter informatie aan derden openbaar te maken tegen onderling (= zij bij wie het auteursrecht rust) overeengekomen voorwaarden (kosten, citeren, gebruiken, wijzigen etc).

De informatie in dit rapport is mogelijk deels afkomstig uit de NDFF. Deze informatie mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar worden gemaakt. Raadpleging van en eventuele verdere handelingen met/op basis van het door De Groene Ruimte BV geleverde product vallen buiten elke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en/of De Groene Ruimte BV.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	2
2.	ACHTERGROND	4
2.1.	Plangebied.....	4
2.2.	Voorgenomen handeling.....	8
2.3.	Werkwijze quickscan.....	9
3.	RESULTATEN GEBIEDSBESCHERMING	11
3.1.	Natura 2000-gebieden.....	11
3.2.	Natuurnetwerk Nederland in Utrecht.....	12
4.	RESULTATEN SOORTENBESCHERMING	13
4.1.	Flora.....	13
4.2.	Zoogdieren	13
4.3.	Vogels.....	17
4.4.	Reptielen, amfibieën en vissen.....	18
4.5.	Insecten en andere ongewervelden	18
5.	UTRECHTSE SOORTENLIJST.....	19
6.	NATUURKANSEN	22
7.	CONCLUSIES	23
7.1.	Gebiedsbescherming.....	23
7.2.	Soortenbescherming.....	23

BIJLAGEN

- Bijlage 1. Meest relevante artikelen uit de Wet natuurbescherming bij een quickscan
 Bijlage 2. Middels de Wet natuurbescherming in Utrecht beschermde soorten

I. INLEIDING

Aanleiding ecologische quickscan

In opdracht van AEP heeft De Groene Ruimte voor Park De Watertoren (Utrecht-Overvecht) in december 2020 een ecologische quickscan in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) uitgevoerd. Aanleiding hiervoor zijn de plannen voor 'Park De Watertoren', aan de Neckardreef 40. De voorgenumen werkzaamheden bestaan uit:

- watertoren intern verbouwen en maken en herstellen van de raampartijen; in de toren worden vier woningen en een openbare ruimte gebouwd.
- bouwen van een paviljoen op het grasveld; hiervoor worden geen bomen gekapt
- en wordt ook geen beplanting verwijderd.
- herinrichten park; hierbij gaan er in de komende jaren nog geen bomen gekapt worden.
- veranderen van de huidige paden en eventueel aanleggen van nieuwe paden, waaronder een promenade van de toren naar de naburige vijver.

Consequenties Wet natuurbescherming

Bij elke initiatiefnemer rust de wettelijke plicht om aan te tonen dat door de beoogde handeling¹⁾ geen beschermde soorten (soortenbescherming) worden verstoord. Als verstoring niet is te voorkomen, dient door het bevoegd gezag een ontheffing (soortenbescherming) te zijn verleend voordat versturende activiteiten mogen plaatsvinden.

Om na te gaan of de handeling een negatief effect heeft op eventueel aanwezige beschermde soorten is een vooronderzoek in de vorm van een quickscan een eerste stap. De quickscan is erop gericht om een dusdanig goed inzicht te krijgen in de aanwezige beschermde soorten, dat de volgende aspecten kunnen worden beschreven:

- een overzicht van (de kans op) aanwezige en te verwachten beschermde soorten (soortenbescherming) en andere zeldzame of bijzondere soorten;
- een inschatting:
 - of de handeling negatieve effecten heeft op (mogelijk) aanwezige en te verwachten beschermde soorten (soortenbescherming) en andere zeldzame of bijzondere soorten;
 - of en zo ja welk nader onderzoek vereist is om een goede inschatting van dergelijke negatieve effecten te kunnen maken;
- algemene richtlijnen voor oplossingsrichtingen om eventuele negatieve effecten te mitigeren (voorkomen of beperken);
- de haalbaarheid van een eventueel vereiste ontheffingsaanvraag;
- het voor een eventueel vereiste ontheffingsaanvraag benodigde nader onderzoek.

Om het bovenstaande doel te bereiken is een ecologische quickscan in de vorm van een bronnenonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. De bevindingen zijn in voorliggende rapportage verwoord.

¹⁾ 'Handeling' is de officiële term, waarmee de activiteiten/werkzaamheden worden aangeduid, welke middels de Wet natuurbescherming moeten worden getoetst op negatieve effecten op beschermde soorten.

Utrechtse soortenlijst en natuurkansen

In de quickscan zijn ook de soorten van de Utrechtse soortenlijst bij het onderzoek betrokken. Ook zijn natuurkansen aangegeven in en aan de toren, voor het te bouwen paviljoen en voor de inrichting van het park in en rondom het kavel van de toren.

Leeswijzer

De achtergrond van deze quickscan (plangebied, voorgenomen handeling en werkwijze) is in hoofdstuk 2 beschreven. De resultaten van de gebiedsbescherming en soortenbescherming zijn in respectievelijk hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4 weergegeven. Hoofdstuk 5 en 6 geven de Utrechtse soortenlijst en natuurkansen. De conclusies en aanbevelingen voor het vervolg zijn geformuleerd in hoofdstuk 7.

2. ACHTERGROND

2.1. Plangebied

Het plangebied ligt in Overvecht, in het noorden van Utrecht. De toren en het plangebied liggen ten zuidwesten van de Neckardreef. De kavel van de watertoren is 1.532 m² en in eigendom van de initiatiefnemer. Aan de zuidkant ligt speeltuin “De Watertoren”, in eigendom van maatschappelijke ontwikkeling. De speeltuin maakt nu voor een deel gebruik van het terrein van de watertoren. Bij de speeltuin is een kinderdagverblijf aanwezig. Het betreft een 1-lagig bakstenen gebouw met een plat dak. De dierenweide, gelegen ten westen van de kavel van de watertoren, is ongeveer 3.500 m² groot en eigendom van Stadsbedrijven. Er is een houten dierenverblijf aanwezig met een zadeldak.

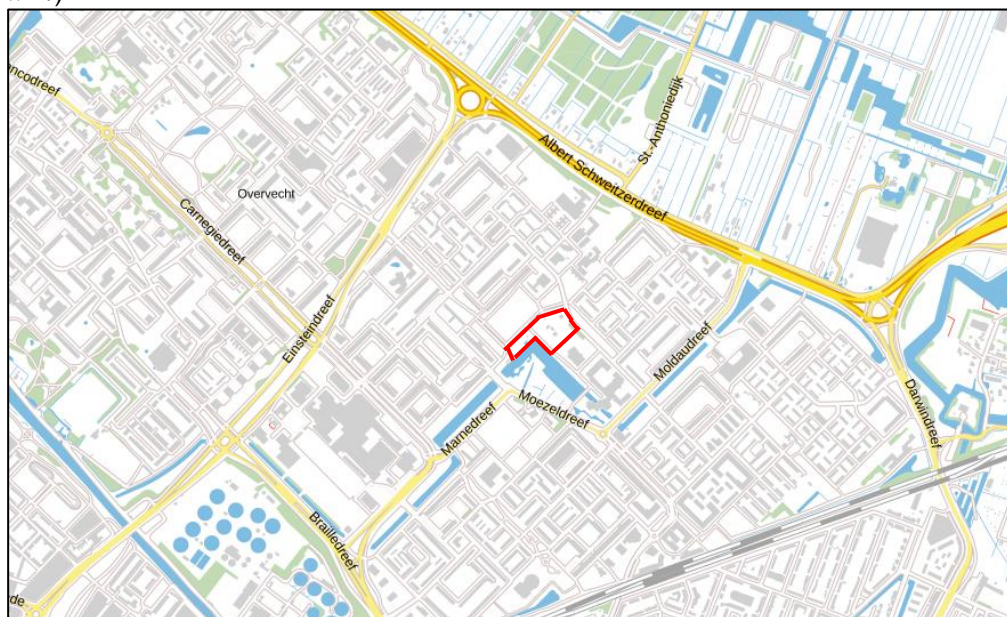
In deze quickscan wordt naast de kavel van de watertoren ook de dierenweide, de speeltuin en een stuk gemeentelijk groen tot het plangebied gerekend (zie volgende pagina voor een weergave van het plangebied). Hieronder vallen ook een schapenwei, twee schuurtjes, een slootrand, paden en gazon met bomen.

De watertoren is gebouwd in 1934 en is een Rijksmonument. De toren is sinds 2001 niet meer in gebruik en is in 2018 aangekocht door de opdrachtgever.

In de omgeving staan Iep, Amerikaanse els, Taxus, Hulst en Gewone esdoorn. Op één van de twee schuurtjes hangen twee vleermuiskasten. Ten zuidwesten van de toren liggen een school, kinderdagverblijf, speeltuin en kinderboerderij.

De watertoren heeft massieve stenen muren aan alle zes zijden. De meeste ramen zijn al vele jaren geleden dichtgemetseld. Daar waar ramen zijn dichtgemetseld is een spouwruimte ontstaan tussen een binnenmuur en buitenmuur. Ook daar waar lange stroken ramen aanwezig waren resulteert dit in lange stroken met dubbele muren waarbij de spouw zowel bovenaan als onderaan open stootvoegen heeft. Er zijn twee kelders en een zolder aanwezig. De kelders staan alleen via metalen buizen met het riool in verbinding (zie schematische tekening). Er is in de kelder geen enkele luchtstroom, en de afsluitbare luiken zijn de enige in- en uitgang. de omgeving is gemeentegroen aanwezig, zowel sloten, bomen en struiken als gras.

Ligging plangebied in de omgeving (rood kader). (Bron ondergrond: www.pdok.nl/vierwer/)

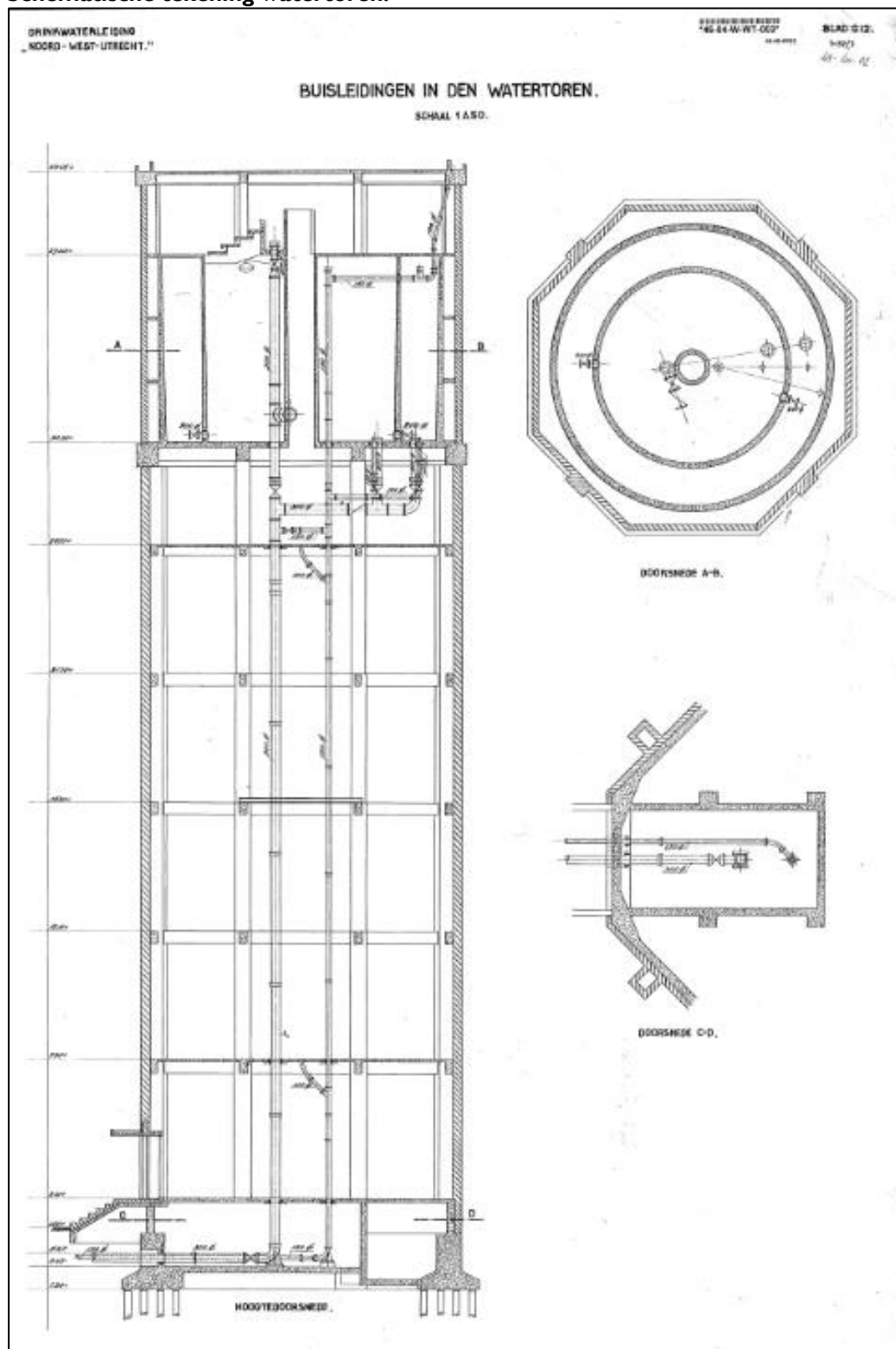
Plangebied omvattende het perceel van de watertoren en een deel van het gemeentelijke park.

Overzichtsfoto: De watertoren in de omgeving.

Schematische tekening watertoren.

2.2. Voorgenomen handeling

De voorgenomen handeling bestaat uit:

- watertoren intern verbouwen en maken en herstellen van de raampartijen; in de toren worden vier woningen en een openbare ruimte gebouwd.
- bouwen van een paviljoen voor horeca op het grasveld; hiervoor worden geen bomen gekapt en wordt ook geen beplanting verwijderd.
- herinrichten park; hierbij gaan er in de komende jaren nog geen bomen gekapt worden.
- veranderen van de huidige paden en eventueel aanleggen van nieuwe paden.

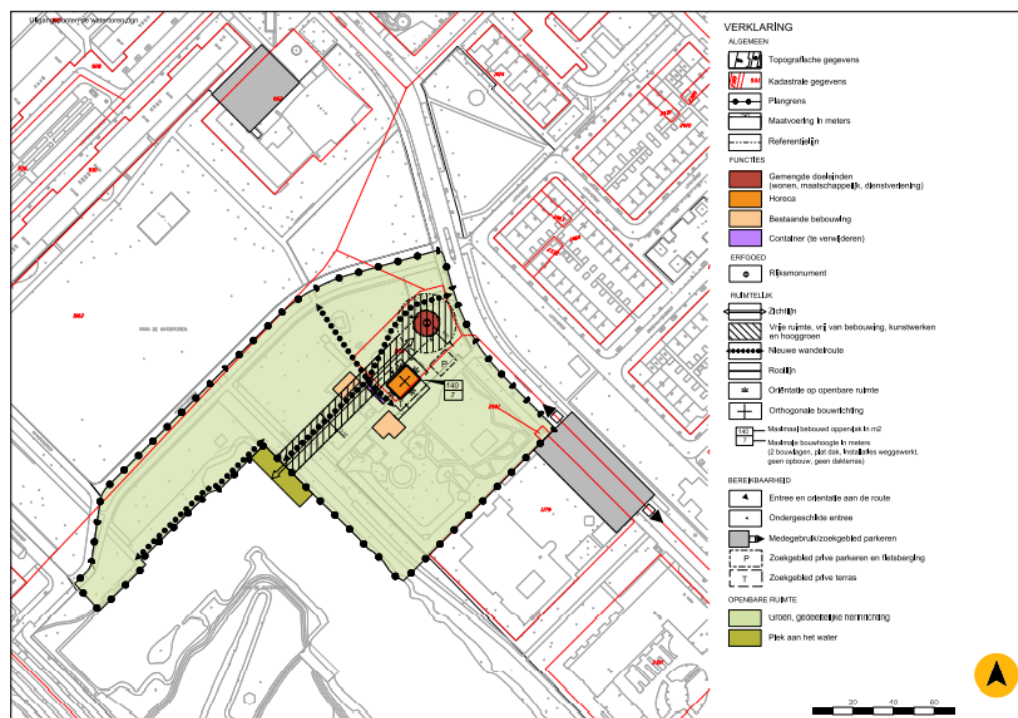
In de nieuwe situatie wordt de toren aangelicht en tijdens feestdagen wordt een specifieke vorm van aanlichten toegepast.

Rond de toren staan momenteel 3 schijnwerpers. Deze branden op dit moment niet vaak, deze worden vervangen door 3 Philips proflood schijnwerpers.

Op het eigen terrein naast de gevel van de schapenshuur komen ook 2 schijnwerpers. Rond de toren en paviljoen komt straatverlichting en in de toekomst komt ook verlichting vanaf de nieuwe paviljoen naar het water.

De grootste kelder, waar een laag water in staat, wordt gebruikt voor de onderzijde van een nog aan te leggen lift. In centrale kelder is een hydrofoor en een regenwater-buffer gepland.

Plan van de nieuwe situatie.

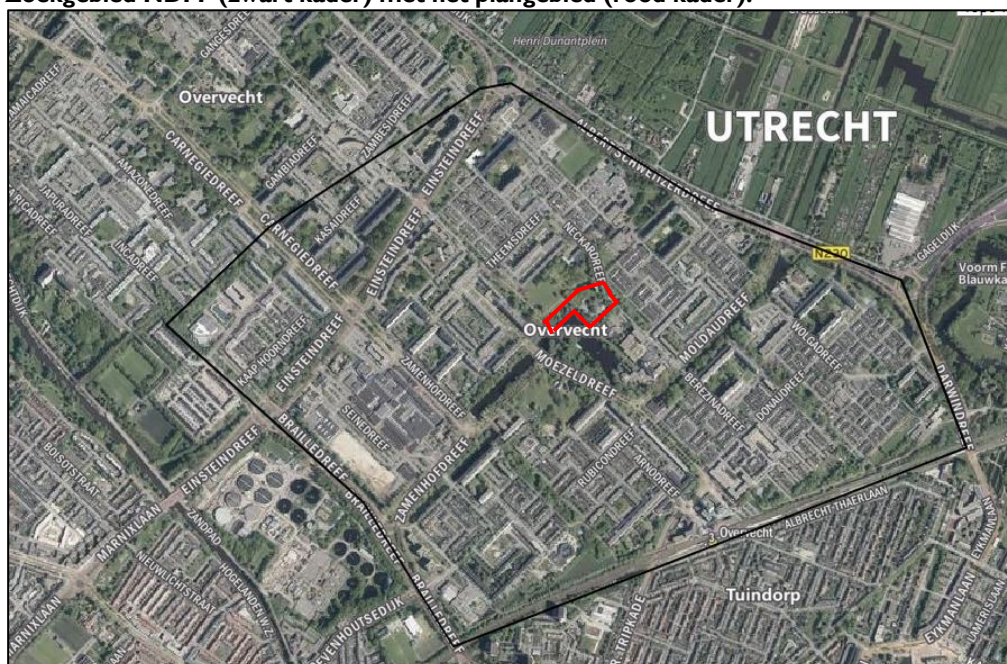

2.3. Werkwijze quickscan

Bronnenonderzoek

Ter voorbereiding op het veldbezoek is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd om een indruk te krijgen van de mogelijke natuurwaarden van (de omgeving van) het plangebied. Het bij raadpleging van de NDFF gehanteerde zoekgebied is in de volgende figuur weergegeven; er is een zoekperiode van 10 jaar aangehouden. Van dit zoekgebied en deze periode kan afgeweken zijn, bijvoorbeeld voor soorten die zeer mobiel zijn en/of waarvan weinig/geen waarnemingen in de NDFF zijn ingevoerd.

Zoekgebied NDFF (zwart kader) met het plangebied (rood kader).

Veldbezoek

Het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 1 december 2020, om 09:50, onder de volgende weersomstandigheden: min of meer droog, bewolkt, 8°C, 2 Bft. Het bezoek is uitgevoerd door twee ervaren ecologen van De Groene Ruimte²⁾. Er is gekeken naar de geschiktheid van het plangebied voor beschermde soorten³⁾. Daarbij is gezocht naar (sporen van) beschermde soorten. Voor zover van toepassing zijn ook andere bijzondere waarnemingen genoteerd. Er zijn geen gerichte inventarisaties (met vallen en dergelijke) naar bepaalde soort(groep)en uitgevoerd.

Er is aandacht besteed aan de Utrechtse soorten en een analyse is gemaakt van de aanwezigheid en mogelijkheden voor de soorten van de Nota Utrechtse soorten en

²⁾ Ir. R. Noordhuis en MSc B. de Vries

³⁾ De meeste plant- en diersoorten zijn niet jaarrond vindbaar in het veld. Door het plangebied ook op mogelijke geschiktheid voor beschermde soorten te beoordelen, wordt een beeld verkregen van de mogelijkheid of waarschijnlijkheid dat deze soorten voorkomen. Om een maximale zekerheid over het al dan niet voorkomen te verkrijgen zijn in het algemeen gerichte inventarisaties in de daarvoor geschikte seizoenen noodzakelijk.

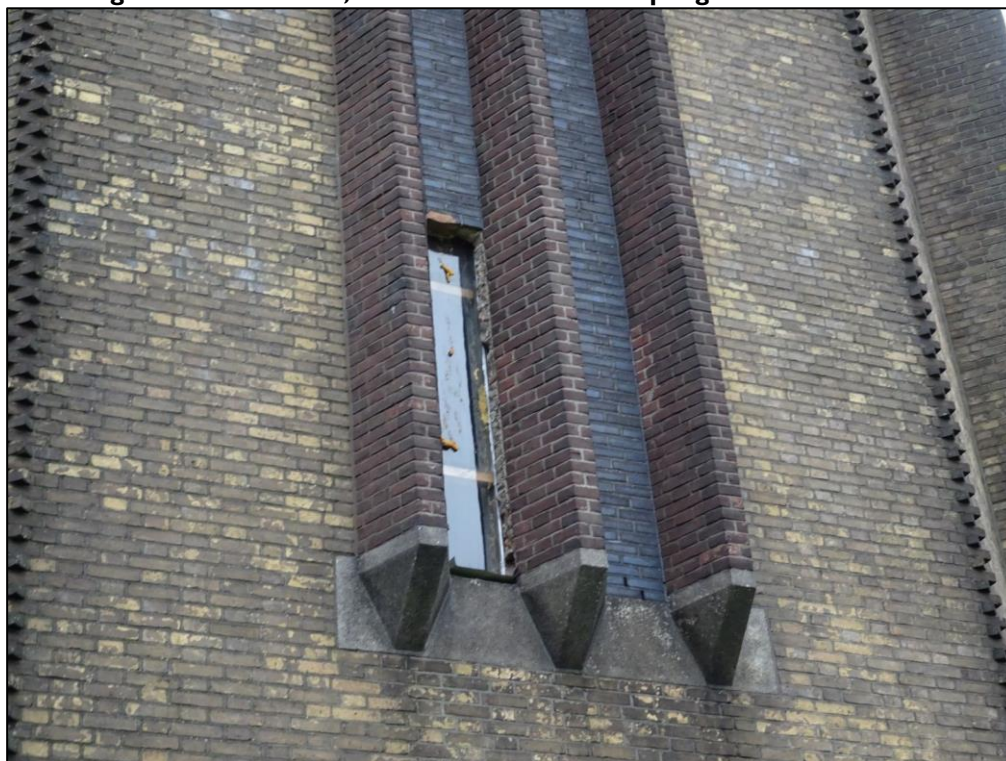
de Utrechtse natuurwaardenkaart. Ook zijn natuurkansen nagegaan voor het plangebied, met speciale aandacht voor toren en toekomstig paviljoen.

Analyse en rapportage

De resultaten uit bronnenonderzoek en veldbezoek zijn verwerkt en geanalyseerd op mogelijke consequenties vanuit de Wet natuurbescherming (hoofdstukken 3 en 4). In hoofdstuk 5 is een analyse uitgewerkt van de Nota Utrechtse soorten waarbij aanwezigheid of kansen voor de soorten worden toegelicht. In hoofdstuk 6 zijn de natuurkansen voor het plangebied uitgewerkt.

Alle in de rapportage opgenomen foto's zijn tijdens het veldwerk door De Groene Ruimte gemaakt, tenzij anders is aangegeven.

De dichtgemetselde ramen, waar een deel weer is opengemaakt in 2019.

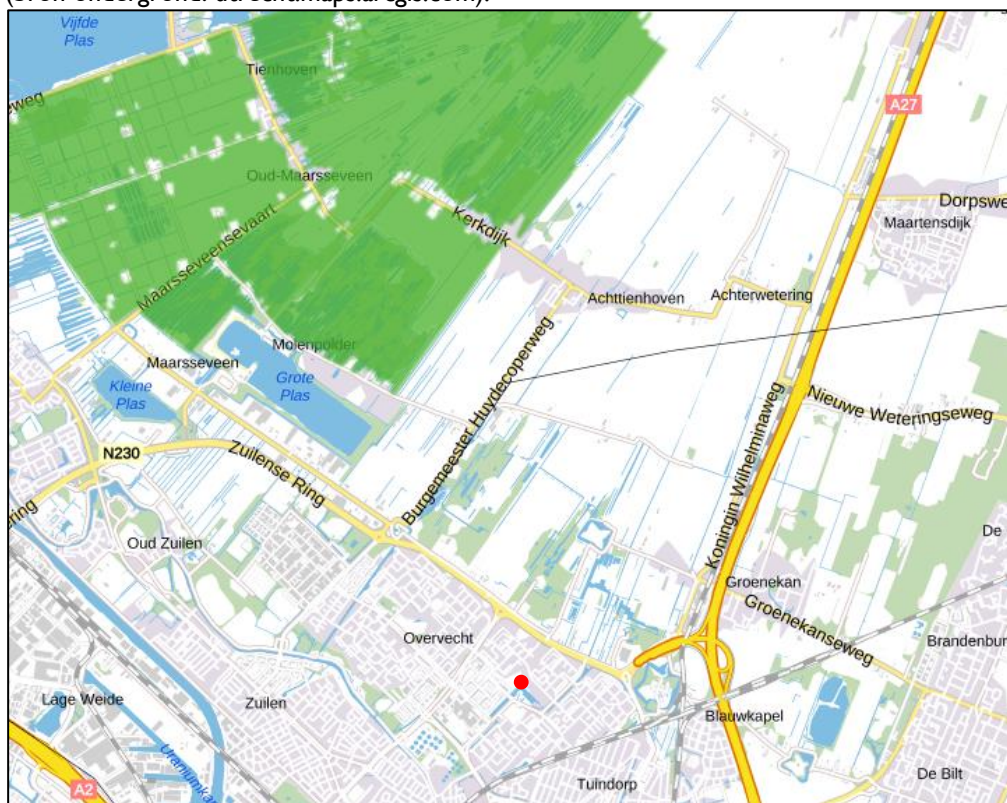
3. RESULTATEN GEBIEDSBESCHERMING

Voor de toetsing aan gebiedsbescherming is de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland in Utrecht (NNN)) bepaald, zodat ingeschat kan worden of en op welke wijze mogelijk beschermde waarden worden beïnvloed door de handeling.

3.1. Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt volledig buiten Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied Oostelijke vechtplassen, is het dichtstbijzijnde gebied en ligt hemelsbreed op 3,10 kilometer afstand..

Ligging plangebied (rode stip) ten opzichte van Natura 2000-gebieden (groen)
(bron ondergrond: utrecht.maps.arcgis.com).

Effecten door geluid, licht, trilling, mechanische verstoring, optische verstoring, verdroging en verontreiniging als gevolg van externe werking worden uitgesloten. De afstand tot het Natura 2000-gebied is hiervoor te groot en de schaal van de werkzaamheden is hiervoor te beperkt.

De handeling kan als gevolg van stikstofdepositie een effect hebben op het Natura 2000-gebied. De werkzaamheden in de aanlegfase en het toekomstige gebruik brengen een bepaalde emissie met zich mee.⁴⁾ Om vast te stellen of er een effect is van de

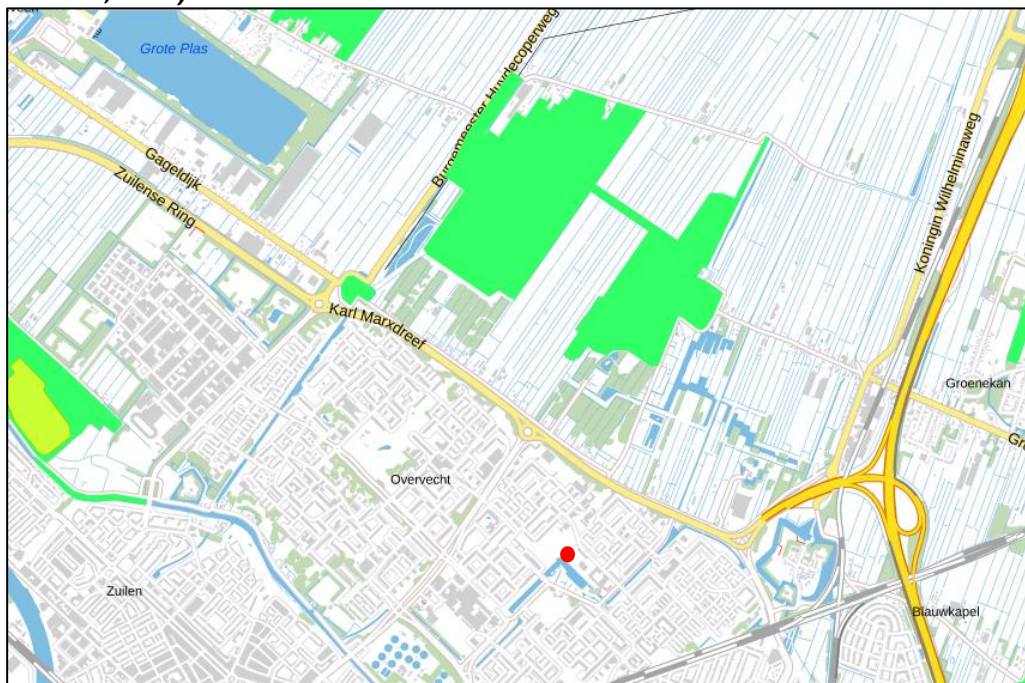
⁴⁾ Door een recente uitspraak van de Raad van State is de regelgeving rondom de (extra) uitstoot van stikstof gewijzigd. Op basis van de huidige berichtgeving is voor activiteiten die voorheen zonder melding vergunningsvrij waren, nu wel een vergunning nodig (Kamerbrief stand van zaken PAS korte termijn d.d. 27 juni 2019). "In veel gevallen zal nader moeten worden onderzocht op

werkzaamheden in de aanlegfase en de gebruiksfase wordt separaat van deze quickscan een berekening met behulp van AERIUS-calculator uitgevoerd.

3.2. Natuurnetwerk Nederland in Utrecht

Het plangebied ligt volledig buiten het NNN. Er zijn derhalve geen effecten van de voorgenomen handeling op het NNN.

Het plangebied (rode stip) ten opzichte van NNN (groen) (Bron: Provincie Utrecht, 2020).

welke wijze effecten van stikstofdepositie kunnen worden uitgesloten of gecompenseerd. Er zijn vele gedachtenlijnen te verkennen, zoals mitigerende maatregelen, saldering, ADC toets, fase-ring, etc. Dit traject is maatwerk.” (Element advocaten, 2019)

4. RESULTATEN SOORTENBESCHERMING

4.1. Flora

Er is zijn twee waarnemingen van beschermde plantensoorten waargenomen binnen het NDFF-zoekgebied, Muurbloem en Kievitsbloem. Tijdens het veldbezoek zijn deze plantensoorten niet gevonden en werd het gebied ongeschikt geacht voor deze soorten. Er wordt daarom aangenomen dat er geen beschermde plantensoorten aanwezig zijn in het plangebied.

4.2. Zoogdieren

4.2.1. Vleermuizen

Binnen het zoekgebied zijn de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Watervleermuis waargenomen (NDFF).

De aanwezigheid van vleermuizen in de buitenschil van de watertoren kon niet worden uitgesloten. In de ramen die zijn dichtgemetseld is een spouwruimte aanwezig en daar zijn mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Onder een in september 2019 opengemaakte muur, waar nu opnieuw een raam is gemaakt, aan de zuidkant met daarboven een spleetvormige ruimte, werden 40 keutels en twee dode Gewone grootoorvleermuizen gevonden. Deze vleermuizen waren gemummificeerd en ten minste enkele jaren oud, waarvan een exemplaar ouder dan het andere exemplaar (zie foto). Waarschijnlijk zijn deze vleermuizen van voor het openmaken van de muur, de mest is echter minder oud, vermoedelijk van rond de tijd dat de muur werd opengemaakt. De mest betreft in ieder geval mest van Gewone grootoorvleermuis en is één tot twee jaar oud, waarschijnlijk zat er ook mest van Gewone dwergvleermuis tussen. De inhoud betrof resten van nachtvlinders, rupsen, vliegen, haften, muggen, kevers, oorwormen, langpootmuggen en een wants.

De kelder is vochtig en voor vleermuizen erg geschikt. Er werden echter geen (sporen van) vleermuizen aangetroffen. Er is ook geen ingang voor vleermuizen omdat de kelders alleen via metalen buizen met het riool in verbinding staan. Ook is er geen enkele luchtstroom, en de afsluitbare luiken zijn de enige in- en uitgang.

Ook op de zolder werden geen (sporen van) vleermuizen aangetroffen. Het is wel mogelijk voor vleermuizen om in de zolder te komen, door smalle gleuven. Ondanks nauwkeurige inspectie zijn in het inwendige van de toren geen (sporen van) vleermuizen aangetroffen. Een massawinterverblijf van Gewone dwergvleermuis kan gezien de afwezigheid van mestsporen uitgesloten worden.

In de rest van het plangebied zijn de schuurtjes mogelijk geschikt voor vleermuizen. Er hangen twee vleermuiskasten aan het houten dierenverblijf. De lindebomen aan de Nackardreef kunnen holtes hebben en dan dienen als mogelijke verblijfplaats voor vleermuizen in bomen. Ook in andere oude bomen in het plangebied, zoals iep en Amerikaanse els, zijn voor vleermuizen geschikte holtes niet uitgesloten.

Geconcludeerd wordt dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het inwendige van de toren zijn geweest. De inspectie was dusdanig intensief dat het bezoek kan gelden als een check op overwinterende vleermuizen.

Verblijfplaatsen van zowel Gewone grootoorvleermuis en dwergvleermuis en mogelijk andere soorten als Laatzvlieger en Watervleermuis zijn niet uit te sluiten in de dubbele muren van dichtgemetselde ramen van de watertoren. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn in de overige gebouwen en bomen in en rondom het plangebied niet uit te sluiten. Het plangebied zal bovendien een geliefd jachtgebied zijn.

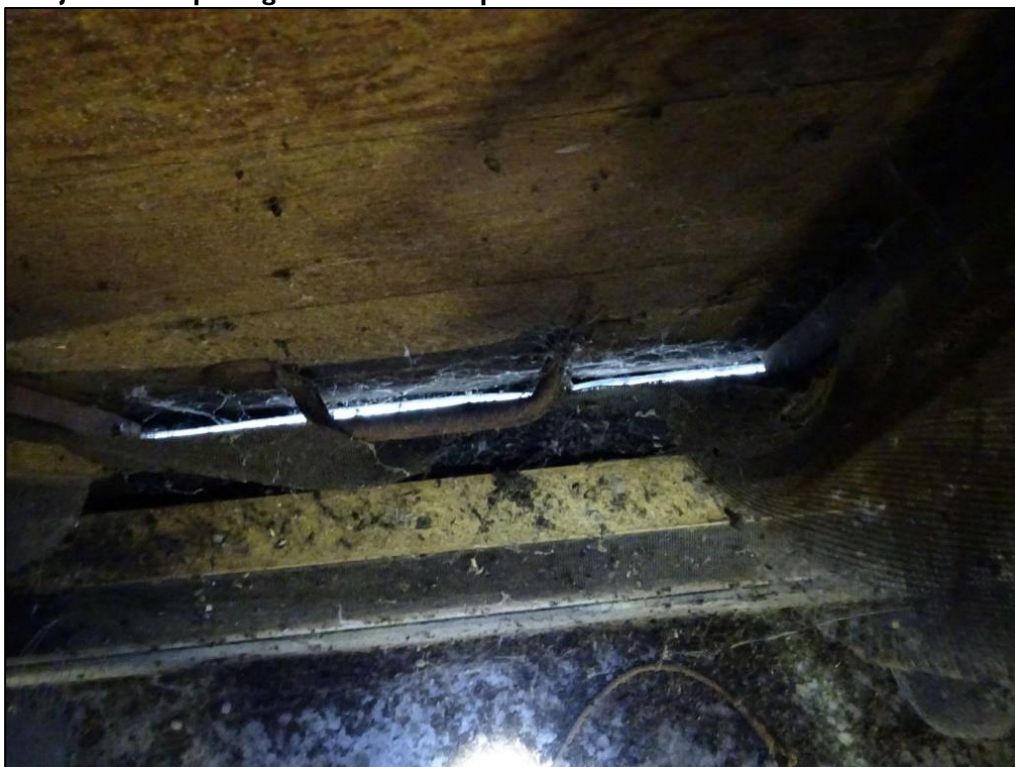
Een van de dode Gewone Grootoorvleermuizen.

Bij de opengemaakte muur werden mestsporen gevonden.

Er zijn smalle openingen naar buiten op de zolder.

De kelders zijn vochtig.

4.2.2. Overige zoogdieren zonder vrijstelling

De NDFF gaf één waarneming van Steenmarter. Tijdens het veldbezoek zijn geen (sporen van) Steenmarter aangetroffen, en de watertoren biedt geen geschikte verblijfplaats voor Steenmarter. Er zijn geen waarnemingen bekend van Eekhoorn, Bever, Boom-marter en Das in de omgeving. Eekhoorn zou als zwerver in het gebied terecht kunnen komen, maar het gebied is niet geschikt als leefgebied.

Hoewel het groen in de omgeving geschikt zou kunnen zijn voor kleine marterachtigen (Bunzing, Wezel, Hermelijn) worden deze niet verwacht in het plangebied. De NDFF gaf geen waarnemingen van kleine marterachtigen en het plangebied is te druk en stedelijk voor deze soorten.

Waterspitsmuis komt voor in de wijdere omtrek, namelijk in een deel van het Vechtplassengebied ten noorden van Utrecht. De aanwezigheid van Waterspitsmuis in het plangebied is niet waarschijnlijk, maar wel mogelijk in het moerassige deel aan de waterkant. Als de glooiende oevers met moerasvegetatie niet worden aangetast zal een negatief effect op mogelijk habitat van Waterspitsmuis worden uitgesloten.

4.2.3. Overige zoogdieren met vrijstelling

Het (gemeentelijk) groen is geschikt voor Egel, Bosmuis en Huisspitsmuis. Met name de stuiken aan de noordoostzijde zijn geschikt voor Egel. In Utrecht zijn dit vrijgestelde soorten, maar geldt wel de zorgplicht.

4.3. Vogels

4.3.1. Jaarrond beschermde nesten

Uit de omgeving van het plangebied zijn veel waarnemingen bekend van Huismus en Gierzwaluw (NDFF). Ook van Slechtvalk en Sperwer, Buizerd, Havik, Torenvalk en Boomvalk (Ix) zijn waarnemingen bekend.

Bij het veldbezoek werd het volgende vastgesteld.

- Er zijn prooi-resten van een roofvogel gevonden, vermoedelijk Slechtvalk. De toren wordt mogelijk gebruikt om te rusten door Slechtvalk, voor broedgelegenheid is de toren niet geschikt omdat deze niet hoog genoeg is en geen nestgelegenheid biedt.
- Sporen van uilen zijn niet aangetroffen in de toren en ook in de rest van het plangebied worden geen nestplaatsen van Ransuil en Kerkuil of Steenuil verwacht omdat er geen geschikte nestplaatsen zijn en omdat het juiste habitat ontbreekt.
- Op de toren werden geen geschikte broedplaatsen voor Gierzwaluw gezien. Geschikte mogelijkheden kunnen echter wel aangelegd worden, bijvoorbeeld door het ophangen van kasten bovenaan de toren.
- Huismussen werden niet waargenomen in de omgeving. Met name de omgeving van de kinderboerderij is geschikt habitat voor Huismus. Op de toren zijn geen geschikte broedplekken voor Huismus aanwezig. Geschikte broedmogelijkheden zouden wel in de omgeving gecreëerd kunnen worden, bijvoorbeeld aan de schuurtjes.
- In de bomen werden geen mogelijke nesten van roofvogels aangetroffen. Deze kunnen echter niet met zekerheid worden uitgesloten. Omdat de bomen de komende jaren nog niet gekapt worden is de eventuele aanwezigheid van boombroedende roofvogels echter nu nog niet aan de orde.

Prooi-resten van een roofvogel, vermoedelijk Slechtvalk.

4.3.2. Broedgevallen

Broedgevallen van enkele waargenomen algemene soorten zoals Pimpelmees, Zwarte Kraai, Houtduif, Ekster en Boomkruiper in het groen zijn waarschijnlijk. Van deze soorten zijn de nesten niet jaarrond beschermd; wel zijn altijd en overal broedgevallen van alle soorten beschermd; deze mogen nooit worden verstoord.

4.4. **Reptielen, amfibieën en vissen**

Het NDFF geeft geen waarnemingen van beschermde reptielen-, amfibieën- en vissensoorten. Tijdens het veldbezoek zijn geen (sporen van) beschermde soorten binnen deze categorie waargenomen. Ringslang komt net ten noorden van Utrecht voor. De stad zelf is echter te stedelijk voor deze soort. Het enige potentieel geschikte habitat voor deze soortgroepen in het plangebied zijn de slootkanten. Het in stand houden en creëren van natuurlijke oevers en slootkanten kan de kansen voor deze soortgroepen verhogen.

4.5. **Insecten en andere ongewervelden**

In het NDFF-zoekgebied zijn geen beschermde ongewervelden waargenomen. Binnen het plangebied bevinden zich geen plantensoorten die als waardplant gebruikt kunnen worden door beschermde insecten. Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor beschermde insecten en andere ongewervelden. De aanwezigheid van beschermde ongewervelden wordt derhalve uitgesloten.

5. UTRECHTSE SOORTENLIJST

De Nota Utrechtse Soortenlijst (2018) geeft de soorten die geselecteerd zijn als voor Utrecht belangrijk of waar Utrecht actief beleid op voert. In de volgende tabel zijn soorten opgenomen die niet beschermd zijn of waren, maar waarvoor Utrecht actief beleid voert of die bijzonder zijn op nationale schaal of die hard achteruit gaan. Er is aangegeven of de voor zou kunnen komen in het plangebied en hoe dit gestimuleerd kan worden.

SOORT	MOGELIJK IN PLANGEBIED	STIMULEREN DOOR
VOGELS		
BLAUWBORST	NEE	
KLEINE KAREKIET	JA	BEHOUDEN RIETVEGETATIE MET OVERJARIG RIET AAN OEVER
MEREL	JA	STRUWEEL
ROERDOMP	NEE	
TJIFTJAF	JA	STRUWEEL
WILDE BIJEN		
GEWONE SLOBKOUSBIJ	MOGELIJK	BEHOUD OEVER EN MOERASVEGETATIE MET BIJ VOORKEUR MOERASWEDERIK
GROTE KLOKJESBIJ	MOGELIJK	AANPLANT/ZAAIEN VAN PLANTEN VAN KLOKJESFAMILIE (CAMPANULACEAE)
KATTENSTAARTBIJ	JA	BEHOUD GROTE KATTENSTAART AAN OEVER
KLOKJESDIKPOOTBIJ	MOGELIJK	AANPLANT/ZAAIEN VAN PLANTEN VAN KLOKJESFAMILIE (CAMPANULACEAE)
LATHYRUSBIJ	NEE	ZAAIEN BREDE LATHYRS OF SIERERWT
RESEDAMASKERBIJ	NEE	WOEW EN WILDE RESEDA (WAARDPLANT)
PLANTEN		
BREDE LATHYRUS	MOGELIJK	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
GROTE KATTENSTAART	AANWEZIG	BEHOUD MOERASVEGETATIE AAN OEVER
GROTE WEDERIK	MOGELIJK	ZAAIEN BLOEMENWEIDE/OEVERS
VELDLATHYRUS	JA	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
WILDE RESEDA	JA	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
WOEW	JA	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
DISTELBREMRAAP	NEE	
FIJN VENUSHAAR	NEE	
WINTERHELIOTROOP	NEE	
ZWARTBLAUWE RAPUNZEL	NEE	
PADDENSTOELEN		
FRANJEAMANIET		
GOUDPORIEBOLEET		
GRAUWE WASPLAAT		
HONINGGORDIJNZWAM		
IEPENBUISJESZWAM		
ORANJE OESTERZWAM		
POPULIERUSSULA		

ROBIJNBOLEET		
RUIGE MELKZWAM		
WITTE GALGORDIJNZWAM	NEE	

VISSEN		
BITTERVOORN	MOGELIJK	NATUURLIJKE OEVERS
KLEINE MODDERKRUIPER	MOGELIJK	NATUURLIJKE OEVERS
RIVIERDONDERPAD	MOGELIJK	NATUURLIJKE OEVERS MET STEEN
WEEKDIEREN		
WIJNGAARDSLAK	NEE	
PLANTEN		
AARDAKER	NEE	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
AKKERKLOKJE	JA	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
BIJENORCHIS	NEE	
BREDE WESPENORCHIS	MOGELIJK	SPONTAAN LATEN KOMEN
DASLOOK	NEE	
DOTTERBLOEM	JA	EVENTUEEL AANPLANT OEVERS
GELE HELMBLOEM	NEE	
GRASKLOKJE	NEE	
GROTE KAARDENBOL	AANWEZIG	
GROTE KEVERORCHIS	NEE	
GULDEN SLEUTELBLOEM	NEE	
HONDSKRUID	NEE	
KLEIN GLASKRUID	NEE	
KRUISBLADGENTIAAN	NEE	
MARETAK	NEE	
MOERASWESPENORCHIS	NEE	
PRACHTKLOKJE	NEE	
RAPUNZELKLOKJE	MOGELIJK	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
RIETORCHIS	JA	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
RUIG KLOKJE	MOGELIJK	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
SLANKE SLEUTELBLOEM	NEE	
STEENANJER	NEE	
STEENBREEKVAREN	NEE	
STENGELLOZE SLEUTELBLOEM	NEE	
STENGELOMVATTEND	NEE	
HAVIKSKRUID		
STIJF HARDGRAS	NEE	
TONGVAREN	NEE	
VELDSALIE	MOGELIJK	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
VLEESKLEURIGE ORCHIS	NEE	
WATERDRIEBLAD	MOGELIJK	EVT AANPLANT MOERAS
WILDE KIEVIETSBLOEM	NEE	

WILDE MARJOLEIN	JA	ZAAIEN BLOEMENWEIDE
ZOMERKLOKJE	NEE	
ZWANENBLOEM	AANWEZIG	UITZAAIEN AANWEZIG MATERIAAL
ZWARTSTEEL	NEE	

6. NATUURKANSEN

De herbestemming van de watertoren en park biedt veel verschillende natuurkansen. Hieronder is een niet uitputtende (!) lijst opgenomen van een aantal natuurkansen die eenvoudig zijn te realiseren.

- Er zijn mogelijkheden voor een nestkast voor Torenvalk. Indien er geen Torenvalk gebruikt van maakt worden kasten als deze soms gebruikt door een algemenere soort als Kauw, Holenduif of Houtduif. Ook een Kerkuil, Kauwen- of Bosuilkast kan geplaatst worden. Rond de kinderboerderij en schapenweide zijn mogelijkheden voor nestplankjes of kasten voor Huis- en Boerenwaluw. Bij succesvolle bezetting zouden webcams geplaatst kunnen worden
- Nestkasten voor Gierzwaluw kunnen aan de watertoren worden opgehangen. Kast die niet hoeven worden schoongemaakt en waar geen Spreeuwen in kunnen nestelen zijn het meest geschikt. Een voorbeeld van een dergelijke kast waar Spreeuw niet in kan is de Schwegler inbouwkast I6S.
- De kansen voor Waterspitsmuis kunnen verbeterd worden door een extra moeraszone (het liefst met zeggevegetatie) langs de oever.
- Aanleggen bloemenweide. Het zaaien van een mengsel van bijvoorbeeld Kamgras en Reukgras met in de lijst genoemde soorten en bijvoorbeeld Margriet, Brunel, Scherpe boterbloem.
- Een bloemenweide kan gecombineerd worden met bijenkasten voor de Honingbij en bijenhôtels voor solitaire bijen. Er moet dan wel een hekje eromheen om honden er niet in te laten. De Honingbij kan gebruikt worden voor educatie; informatieborden kunnen uitleg geven over beide soorten bijen.
- Aan de watertoren maar ook aan overige gebouwen en bomen zijn mogelijkheden voor kasten voor vleermuizen (let op verlichting).
- Op het terrein, bijvoorbeeld aan paviljoen, kinderboerderij en schuurtjes, kunnen kasten voor Huismus en/of Vleermuisvoorzieningen worden geplaatst. Deze voorzieningen kunnen ook gecombineerd worden met educatie, bijvoorbeeld een vleermuisroute langs de kasten maken en vertellen over vleermuizen met een informatiebord.
- De aanleg van hagen van bijvoorbeeld Meidoorn of Sleedoorn bieden geschikt habitat en mogelijke broedplaatsen voor zangvogels als Merel en Tjiftjaf.
- De aanplant van lage stuiken biedt geschikt habitat voor o.a. Egels. Bijvoorbeeld cotoneaster is een geschikte struik. Takkenhopen en houtstapels bieden goede schuilplaatsen en overwinteringsplekken, mits ongestoord gelaten.

7. CONCLUSIES

7.1. Gebiedsbescherming

- Effecten op Natura2000-gebieden door geluid, licht, trilling, optische verstoring, mechanische verstoring, verdroging en verontreiniging als gevolg van externe werking worden uitgesloten.
- Om vast te stellen of er een stikstofeffect is op Natura2000-gebieden door de werkzaamheden in de aanlegfase en de gebruiksfase, zal een berekening met behulp van AERIUS-calculator worden uitgevoerd.
- Het plangebied ligt volledig buiten het NNN. Er zijn derhalve geen effecten van de voorgenomen handeling op het NNN.

7.2. Soortenbescherming

Flora

- Er kan worden aangenomen dat er geen beschermde flora aanwezig is in het plangebied.

Vleermuizen

- De aanwezigheid van vleermuizen in de buitenschil van de watertoren kan niet worden uitgesloten. In de ruimte tussen de dubbele muren van de voormalige ramen, zijn met name mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen.
- Een massawinterverblijf van Gewone dwergvleermuis kan gezien de afwezigheid van mestsporen en op basis van de geringe mogelijkheden in de muren van de toren uitgesloten worden.
- Ondanks nauwkeurige inspectie zijn in het inwendige van de toren geen (sporen van) vleermuizen aangetroffen. De kelder is vochtig en ogenschijnlijk erg geschikt, er is echter geen ingang is voor vleermuizen om in de kelder te komen. De inspectie was dusdanig dat deze kan gelden als een wintercheck op overwinterende vleermuizen (inwendig alleen).
- Werkzaamheden waarbij verstoring van vaste verblijfplaatsen is uit te sluiten omdat deze niet aanwezig zijn, of zo worden uitgevoerd dat er geen verstoring kan zijn, kunnen zonder voorafgaand nader onderzoek worden uitgevoerd. Dit betreft werkzaamheden aan de binnenkant van de watertoren waarbij de buitenschil ongemoeid wordt gelaten.
- Indien uit het nader onderzoek blijkt dat er vaste verblijfplaatsen in het plangebied aanwezig zijn, en verstoring of vernietiging van deze verblijfplaatsen niet te voorkomen is zoals met het herstellen van alle ramen, is een ontheffing in het kader van de Wnb-soortenbescherming nodig. Aan het verkrijgen van een ontheffing zijn voorwaarden verbonden.

Overige zoogdieren

- De aanwezigheid van Waterspitsmuis in het plangebied is niet waarschijnlijk, maar wel mogelijk in het moerassige deel aan de waterkant. Als de glooiende oevers met moerasvegetatie niet worden aangetast zal een negatief effect op mogelijk habitat van Waterspitsmuis worden uitgesloten. Er kan sprake zijn van Egels, Bosmuizen en Huisspitsmuizen, voor deze dieren geldt de zorgplicht.

Vogels

- De toren wordt mogelijk gebruikt om te rusten door Slechtvalk, voor broedgelegenheid is de toren niet geschikt omdat deze niet hoog genoeg is en geen nestgelegenheid biedt.
- Uilen met jaarrond beschermde nesten worden uitgesloten in het plangebied op basis van het ontbreken van geschikte nestplaatsen en het juiste biotoop.
- Op de toren werden geen geschikte broedplaatsen voor Gierzwaluw gezien. Geschikte mogelijkheden kunnen echter wel aangelegd worden.
- Huismussen werden niet waargenomen in de omgeving. Met name de omgeving van de dierenhouderij is geschikt habitat voor Huismus. Op de toren zijn geen geschikte broedplekken voor Huismus aanwezig. Geschikte broedmogelijkheden zouden in de omgeving gecreëerd kunnen worden.
- In de bomen werden geen mogelijke nesten van roofvogels aangetroffen. Deze kunnen echter niet met zekerheid worden uitgesloten. Omdat de bomen de komende jaren nog niet gekapt worden is de aanwezigheid van boombroedende roofvogels echter nu nog niet aan de orde.
- Alle broedgevallen, ook van de algemene vogelsoorten, zijn bij de wet beschermd en mogen niet verstoord of vernietigd worden.

Reptielen, amfibieën en vissen

- Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van beschermde reptielen, amfibieën en vissen zijn uitgesloten; vervolgstappen zijn niet aan de orde.

Insecten en andere ongewervelden

- Beschermde verblijfplaatsen van insecten en andere ongewervelden zijn uitgesloten; vervolgstappen zijn niet aan de orde.

Overig

- Er zijn mogelijkheden om natuurkansen te verhogen. Voorbeelden daarvan zijn genoemd in hoofdstuk 6. Door samenwerking van de opdrachtgever en de gemeente kan een ecologische plus worden gecreëerd ten opzichte van de vereisten van een eventuele ontheffing.
- Voor alle soorten, dus inclusief de soorten met een vrijstelling en soorten zonder bijzondere beschermingsstatus, geldt de wettelijke zorgplicht. Dit houdt in dat al het redelijke gedaan moet worden om versterking van deze soorten te voorkomen. Geadviseerd wordt om de werkwijze in het kader van de zorgplicht in een ecologisch werkprotocol vast te leggen.
- De aanplant van vlinderstuiken biedt mogelijkheden voor nectar verzamelende insecten, zoals dagvlinders en bijen.
- Indien vaste verblijfplaatsen van vleermuizen door de renovatie van de buitenzijde van de toren gaan verdwijnen, zoals bij het herstellen van de ramen in de toren, dan is nader onderzoek nodig naar vleermuizen.
Een nader onderzoek naar vleermuizen in de toren houdt in vijf bezoeken in de periode half mei tot eind september met elk twee personen. Daarnaast vinden ook enkele bezoeken plaats gericht op vleermuizen in het gehele plangebied (zoals vleermuizen in bomen en overige gebouwen).
- Nader onderzoek naar overige beschermde natuurwaarden is niet noodzakelijk.

BRONNEN

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017.

Gemeente Utrecht, 2018. Uitwerking Groenstructuurplan t.b.v. Utrechtse soorten.

Gemeente Utrecht, 2020. Watertoren en horecapaviljoen Bouwenevelop concept, oktober 2020.

Geraadpleegde websites

- NDFF: www.ndff-ecogrid.nl
- Pdok-viewer: <https://www.pdok.nl/viewer/>
- NNN provincie Utrecht: <https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/>

BIJLAGE I. MEEST RELEVANTE ARTIKELN UIT DE WET NATUURBESCHERMING BIJ EEN QUICKSCAN

Onderstaande tekst bevat een aantal artikelen uit de Wet natuurbescherming, welke relevant zijn bij een quickscan in het kader van de soortenbescherming. Uiteraard is alleen de volledige wettekst bepalend; aan onderstaande tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

Artikel 3.1. [betreft: Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn].

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5. [betreft: Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn].

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10. [betreft: Beschermingsregime 'andere soorten'].

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;

- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

BIJLAGE 2. MIDDELS DE WET NATUURBESCHERMING IN UTRECHT BESCHERMEDE SOORTEN

* geen vrijstelling
V vrijstelling

Vleermuizen					
Baardvleermuis	*	Bechstein's vleermuis	*	Bosvleermuis	*
Brandt's vleermuis	*	Franjestaart	*	Gewone dwergvleermuis	*
Gewone grootoorvleermuis	*	Grijze grootoorvleermuis	*	Grote hoefijzerneus	*
Grote rosse vleermuis	*	Ingekorven vleermuis	*	Kleine dwergvleermuis	*
Kleine hoefijzerneus	*	Laatvlieger	*	Meervleermuis	*
Mopsvleermuis	*	Noordse vleermuis	*	Rosse vleermuis	*
Ruige dwergvleermuis	*	Tweekleurige vleermuis	*	Vale vleermuis	*
Watervleermuis	*				
Overige zoogdieren					
Aardmuis	V	Bever	*	Boommarter	*
Bosmuis	V	Bruinvis	*	Bultrug	*
Bunzing	*	Damhert	*	Das	*
Dwergmuis	V	Dwergpotvis	*	Dwergspitsmuis	V
Dwergvinvis	*	Edelhert	*	Eekhoorn	*
Egel	V	Eikelmuis	*	Gestreepte dolfin	*
Gewone bosspitsmuis	V	Gewone dolfin	*	Gewone spitsdolfijn	*
Gewone vinvis	*	Gewone zeehond	*	Griend	*
Grote bosmuis	*	Grijze dolfin	*	Grijze zeehond	*
Haas	V	Hamster	*	Hazelmuis	*
Hermelijn	*	Hille (Butskop)	*	Huisspitsmuis	V
Kleine zwaardwalvis	*	Konijn	V	Lynx	*
Molmuis	*	Narwal	*	Noordse vinvis	*
Noordse woelmuis	*	Ondergrondse woelmuis	V	Orca	*
Otter	*	Potvis	*	Ree	V
Rosse woelmuis	V	Spitsdolfijn van Gray	*	Steenmarter	*
Tuimelaar	*	Tweekleurige bosspitsmuis	V	Veldmuis	V
Veldspitsmuis	*	Vos	V	Waterspitsmuis	*
Wezel	*	Wilde kat	*	Wild zwijn	*
Witflankdolfijn	*	Witsnuitdolfijn	*	Witte dolfin	*
Woelrat	V	Wolf	*		
Amfibieën					
Alpenwatersalamander	*	Bruine kikker	V	Boomkikker	*

Kevers

Brede geelrandwater-roofkever	*	Gestreepte waterroofkever	*	Heldenbok	*
Juchtleerkever	*	Vermiljoenkever	*	Vliegend hert	*
Geelbuikvuurpad	*	Gewone pad	V	Heikikker	*
Kamsalamander	*	Kleine watersalamander	V	Knoflookpad	*
Meerkikker	V	Middelste groene kikker	V	Poelkikker	*
Rugstreeppad	*	Vinpootsalamander	*	Vroedmeesterpad	*
Vuursalamander	*				

Reptielen

Adder	*	Dikkopschildpad	*	Gladde slang	*
Hazelworm	*	Kemps' zeeschildpad	*	Lederschildpad	*
Levendbarende hagedis	*	Muurhagedis	*	Ringslang	*
Soepschildpad	*	Zandhagedis	*		

Vissen

Beekdonderpad	*	Beekprik	*	Elrits	*
Gestippelde alver	*	Grote modderkruiper	*	Houting	*
Kwabaal	*	Steur	*		

Dagvlinders

Aardbeivlinder	*	Apollovlinder	*	Bosparemoervlinder	*
Boszandoog	*	Bruin dikkopje	*	Bruine eikenpage	*
Donker pimperlblauwtje	*	Duinparemoervlinder	*	Gentiaanblauwtje	*
Grote paremoervlinder	*	Grote vos	*	Grote vuurvlinder	*
Grote weerschijnvlinder	*	Iepenpage	*	Kleine heivlinder	*
Kleine ijsvogelvlinder	*	Kommavlinder	*	Pimperlblauwtje	*
Sleedoornpage	*	Spiegeldikopje	*	Teunisbloempijlstaart	*
Tijmblauwtje	*	Veenbesblauwtje	*	Veenbesparemoervlinder	*
Veenhooibeestje	*	Veldparemoervlinder	*	Zilveren maan	*
Zilverstreephooibeestje	*				

Libellen

Beekrombout	*	Bosbeekjuffer	*	Bronslibel	*
Donkere waterjuffer	*	Gaffellibel	*	Gevlekte glanslibel	*
Gevlekte witsnuitlibel	*	Gewone bronlibel	*	Groene glazenmaker	*
Hoogveenglanslibel	*	Kempense heidelibel	*	Noordse winterjuffer	*
Oostelijke witsnuitlibel	*	Rivierrombout	*	Sierlijke witsnuitlibel	*
Speerwaterjuffer	*				

Weekdieren

Bataafse stroommossel	*	Platte schijfhoren	*	
-----------------------	---	--------------------	---	--

Overige diersoorten

Europese rivierkreeft	*	
-----------------------	---	--

Vaatplanten

Akkerboterbloem	*	Akkerdoornzaad	*	Akkerogentroost	*
Beklierde ogentroost	*	Berggamander	*	Bergnachtorchis	*
Blaasvaren	*	Blauw guichelheil	*	Bokkenorchis	*
Bosboterbloem	*	Bosdravik	*	Brave hendrik	*
Brede wolfsmelk	*	Breed wollegras	*	Bruinrode wespenorchis	*
Dennenorchis	*	Dreps	*	Drijvende waterweegbree	*
Echte gamander	*	Franjementiaan	*	Geelgroene wespenorchis	*
Geel schorpioenmos	*	Geplooid vrouwenmantel	*	Getande veldsla	*
Gevlekt zonneroosje	*	Glad biggenkruid	*	Gladde zegge	*
Groene nachtorchis	*	Groenknolorchis	*	Groensteel	*
Groot spiegelklokje	*	Grote bosaardbei	*	Grote leeuwenklauw	*
Honingorchis	*	Kalkboterbloem	*	Kalketrip	*
Kartuizer anjer	*	Karwijselie	*	Kleine ereprijs	*
Kleine schorseneer	*	Kleine vlotvaren	*	Kleine wolfsmelk	*
Kluwenklokje	*	Knollathyrus	*	Knolspirea	*
Korensla	*	Kranskarwij	*	Kruipend moerasscherm	*
Kruiptijm	*	Lange zonnedaauw	*	Liggende ereprijs	*
Liggende raket	*	Moeragamander	*	Muurbloem	*
Naakte lathyrus	*	Naaldenkervel	*	Pijlscheelkelk	*
Roggelelie	*	Rood peperboompje	*	Rozenkransje	*
Ruw pazelzaad	*	Scherpkruid	*	Schubvaren	*
Schubzegge	*	Smalle raai	*	Spits havikskruid	*
Steenbraam	*	Stijve wolfsmelk	*	Stofzaad	*
Tengere distel	*	Tengere veldmuur	*	Tonghaarmuts	*
Trosgamander	*	Veenbloembies	*	Vliegenorchis	*
Vroege ereprijs	*	Wilde averuit	*	Wilde ridderspoor	*
Wilde weit	*	Wolfskers	*	Zandwolfsmelk	*
Zinkviooltje	*	Zomerschroeforchis	*	Zweedse kornoelje	*

**BIJLAGE 3: SCHEDELS VAN DE GEVONDEN GEWONE GROOTOOR-
VLEERMUIZEN**

